

ISO:n väki toivoo kunnollisia edellytyksiä rauhalliselle kehittämistyölle

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ISO:n väki on miettinyt perusteellisesti kehittämistyön ominaislaatua ja pyrkinyt rauhalliseen ja pitkäjänteiseen kehittämiseen, vaikka olot eivät sitä suosikaan.

ISO:n johtajasta **Tarja Kauppilasta** työaikaa kuuluu harmittavasti toiminta-edellytysten varmistamiseen. ”Rahaa on tarjolla vain pätkäkehittämiseen hankkeissa. Viime syksy meni Helsingissä rampaamiseen, kun vastustimme osaamiskeskusten tosi niukan perusrahoituksen leikkaamista entisestään.”

Kehittämistyön kehoista lähtökohdista huolimatta isolaaiset ovat onnistuneet kirkastamaan sosiaalialan systemaattista kehittämisenäkyä.

”Puolustamme aikaa vaativaa rauhallista kehittämistä. Emme arvosta sellaista kehittämishulluutta, että ulkoajautuvasti tarrataan kaikkeen tarjolla olevaan rahoitukseen.”

Itä-Suomen kokoontumisajot eli ISO:n henkilökuntaa kokoontuneena tiimipalaveriin Kuopioon eri puolilta Savoaa, Karjalaa ja Kainuuta. Kuvassa vasemmalta Ritva Pääkkönen, Johanna Antikainen, Tarja Kauppila, Mali Soininen, Sirpa Blom ja Arja Jämsén.

Osaamiskeskuskierroksen jälkeen

Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat merkittäviä organisaatioita.

Keskus-sana luo odotuksen isosta rakennuksesta, jossa on paljon väkeä, mutta näissä keskuksissa ihmisiä on vain muutama ja heistäkin harva yhdessä paikassa. Itse rakennus on yleensä nurkkaus jonkin muun organisaation tiloissa.

Muutamille yksilöille on ladattu tehtäviä isonkin keskuksen verran. On valtakunnallista ja alueellista

tehtävää, kehittämistä, tutkimusta ja hallintoa, eri puolilla erilaisin alueellisesti perustelluin painotuksin. Ja useimmiten on vain yksi ihminen maakuntaa kohti pitämässä niitä kaikkia käsissään.

Kun toiminta alkoi, nämä samat ihmiset ideoivat yhtä aikaa valtakunnallista ja alueellista verkostoa. Tämän järjestyksen johtaja toteamalla, ettei kukaan perusta firmaakaan yhtä aikaa Suomeen ja Kiinaan vaan lähtee jostain pienin

askelin liikkeelle. Valtakunnallisesti verkostoon on satsattu vähän.

Joidenkin keskusten henkilökuntaa kasvattavat hanketyöntekijät, jotka tuovat työyhteisöön paljon, mutta myös vievät paljon mukanaan ja lisäävät muutamien vakituisten hallintotehtäviä.

Tutkimuksen, opetuksen ja käytännön yhteistyötä vahvistamaan keskuksiin on paljolti palkattu tohtorisihmisiä, mutta heidän työnsä on pitkälti hallinnointia ja myös toimistorutiineja.

Olen seurannut osaamiskeskuksia niiden syntyvaiheista lähtien ja käynyt runsaan vuoden aikana tekemässä juttua niistä kaikista. Olen tavannut paljon innostuneita ja osaavia kehittäjiä, mutta yhä enemmän innostuksen rinnalla on näkynyt turhautuminen ja väsyminen niukkoihin resursseihin. Toivottavasti viimeisyksinen perusrahoituksen leikkaaminen ei turhautanut ketään lopullisesti.

Erja Saarinen

Isolaisten työtä ohjaa ratkaisu- ja voimavarakeskeinen ajattelu. Se kannustaa kunnioittamaan ja vahvistamaan sitä, mikä jo toimii.

”Monia hankkeita aloitetaan tyhjältä pöydältä eikä oteta huomioon sitä, mitä on jo tehty. Tämä johtaa helposti hulluksiin.”

ISO vaalii tämän vastapainona vapautta kriittiseen ja tutkivaan ajatteluun:

”Emme mene kenellekään sanomaan, miten heidän pitää toimia vaan pyrimme dialogin kautta kehittämään sellaisia asioita, joita pitää uudistaa. Ehdoton painotuksemme on käytännön työn kehittäminen Itä-Suomen alueellisista lähtökohdista.”

Kehittämisen menetelmät käyttöön

Kauppila painottaa, että kehittäminen on uudistamista. Kehittämishankerumbassa on liian vähän pohdittu sitä, mitä uudistaminen edellyttää.

”Suomessa ja muissa maissa on olemassa paljon kehittämistoiminnan viisautta ja menetelmiä, jotka pitäisi saada käyttöön. Meillä luotetaan siihen, että hallintoihmiset pystyvät kehittämään asioita hallinnon keinoilla tai että uusi laki muuttaa kaiken. Kunta- ja palvelurakennemuutoksessa näytetään uskovan, että kunhan puitelaki saadaan ennen juhannusta, Suomi on pelastettu. Lainsäädännön muuttaminen johtaa harvoin suoraan kehittämiseen eikä kaikki muutos suinkaan ole kehittämistä.”

”Kehittäminen tapahtuu luovassa vuorovaikutuksessa, vastavuoroisesti muiden kanssa. Se ei ole yksipuolista konsulttointia.”

ISO:n työntekijöistä Etelä-Savon yksikön johtaja **Mali Soininen** ja Pohjois-Karjalan yksikön johtaja **Arja Jämsén** ovat taustaltaan ammattikorkeakouluopettajia. He tietävät, miten ihminen oppii ja omaksuu uutta.

Soininen korostaa, että tässä on kysymys oppimisesta ja ammatillisesta kasvusta, jotka vaativat aikaa. ”Tämä tuo malttia kehittämiseen.”

Kauppila muistuttaa, ettei kehittämiseen aina tarvita hirveästi jotain ylimääräistä:

”Asiat voivat alkaa muuttua,

Savolaiset, karjalaiset ja kainuulaiset yhteisessä osaamiskeskuksessa

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus kattaa Kainuun, Pohjois-Karjalan sekä Etelä- ja Pohjois-Savon maakunnat. Yhteistyötä elävöittävät eri maakuntien vahvat identiteetit ja heimoajattelu.

Alueella on 69 kuntaa. Osalla seuduista, kuten Joensuun seudulla, menee taloudellisesti hyvin. Toiset alueet taas näyttävät kurjistuvan.

Syrjäseudulla asuminen tekee ihmiset herkästi haavoittuviksi yhteiskunnallisille murroksille. Pohjois-Karjalassa esimerkiksi miesten keskimääräinen elinikä on taas laskussa.

Kun etäisyydet ovat pitkiä ja alue on harvaanasuttua, monet sosiaalialan ammattilaiset joutuvat työskentelemään yksin. Näihin oloihin on vaikea saada osaavia, pitkäaikaisia työntekijöitä. Sosiaaliala ei ole vielä kovin vetovoimainen.

Monet kunnat kaipaavat osaamiskeskuksen kehittämistukea ja ISO painottaakin niiden palvelemista – resurssiensa puitteissa.

ISO:lla on toimipisteet Joensuussa, Kajaaniassa, Kuopiossa ja Mikkelissä. Kainuun yksikköä johtava **Ritva Pääkkönen** on toiminut pitkään sosiaalijohtajana. **Johanna Antikainen** on tullut Pohjois-Savon yksikön johtajaksi järjestömaailmasta. ISO:a on alusta pitäen ”pitänyt pystyssä” monipuolinen talous- ja viestintöosaaja sihteeriasistentti **Sirpa Blom**.

ISO:n taustayhteisö on ISO-yhdistys, johon kuuluvat sosiaalialan keskeiset opetusyksiköt, monet kunnat, kuntayhtymät ja järjestöt. Yhdistyspohja antaa yhteistyölle tarvittavaa väljyyttä ja vaihtoehtoja. Esimerkiksi osakeyhtiössä erilaisten maakuntien olisi pitänyt jo alusta alkaen sijoittaa rahaa ja sitoutua läheiseen yhteistyöhön. Suuri osa kunnista kamppailee tiukan talouden kanssa. Yhdistykseen ne pääsevät mukaan pienellä jäsenmaksulla. Muuten ISO toimii pääosin valtion rahoituksella.

ISO verkossa
www.isonetti.net

kun ihminen valitsee aamulla toisin – varaa puoli työpäivää siihen, että katselee, mitä on tullut tehtyä ja miettii, missä haluaa organisaationsa olevan kymmenen vuoden päästä. Paratiisi ei aina ole kaukana.”

Katu-uskottavat kehittäjät istuvat maakunnissa

ISO:ssa pidetään tärkeänä, että osaamiskeskuksen työntekijät

ovat sijoittuneet omiin maakuntiinsa, vaikka he jäävätkin siellä arjessa tavallaan vaille ISO:n työyhteisöä. Alueellista kehittämistä ei voi johtaa, jos ei itse ole alueella ja tunne oloja.

”Kehittämisessä tarvitaan katu-uskottavuutta. Jos työntekijä tulee jostain uppo-oudosta, häntä ei oteta vakavasti. Kehittäjällä pitää olla omalla alueella vahva verkosto valmiina”, Kaup-

pila tähdentää.

Maakuntiin ripotellut työntekijät muodostavat kuitenkin tiiviin porukan. Tuore selvitys osoittaa, että isolaiset ovat onnistuneet luomaan hyvin toimivan virtuaaliyhteisön, jossa pidetään yhteyttä lähinnä puhelimitse ja sähköpostitse. Koko joukkueen tapaamisia on noin kolmen viikon välein.

Verkostoissa on voimaa

Osaamiskeskuksen pitää haalia tarjolla olevasta kehittämisen tuesta sopivaa tukea alueelliselle kehittämiselle ja löytää verkostoissa lisäarvoa eri toimijoiden yhteistyöstä. Tässä on Kauppilan mielestä uurastamisen jälkeen onnistuttu:

”On hyvin inhimillistä, että eri toimijat ajavat aika tiukkaan omaa etuaan. Vaatii aikaa sovittaa eri intressit yhteen.”

Kauppila iloitsee siitä, että nyt itäsuomalaisissa kehittäjäverkostoissa on jo virtaa ja voimaa, joka ei ole riippuvaisista yksittäisistä ihmisistä, kuten ISO:n työntekijöistä. He eivät esimerkiksi pääsääntöisesti toimi verkostotapaamisissa puheenjohtajina tai sihteerinä tai haali hankkeita ISO:oon vaan ne ovat verkostojen vastuulla.

Ihmiset löytävät kehittäjän itsestään

”Kehittäjäverkostoissa käytännön työn tekijät, esimerkiksi lastensuojelun osaajat, valtaistuvat ja innostuvat kehittämään työtään. Verkostossa työhönsä saa etäisyyttä, kun sitä joutuu katselemaan maakunnan tai koko ISO-alueen näkökulmasta”, Mali Soininen kuvailee.

Työn taustalla on ajatus oppivasta verkostosta. Sen mukaan ohjataan ja arvioidaan verkostoja.

”Verkostoissa sosiaalinen pääoma tulee käyttöön ja kasvaa. Sitä jos mitä tarvitaan täällä harvenevan väestön alueella. Verkostoissa muotoutuu myös itäsuomalainen sosiaalialan ammattilaisen identiteetti.”

”ISO tuo työhön kehittämisosaamista. Tämä on vaikuttavaa ja edullista kehittämistä, koska tuloksia ei tarvitse siirtää minnekään. Ne syntyvät osana perustyötä, siellä missä niitä tarvitaan. Kahvitarjoilun hinnalla saadaan paljon aikaan”, Kauppila sanoo.

Todellista innovaatiota kannattaisi rahoittaa

Kauppilan mielestä osaamiskeskusten verkostomainen rakenne on melkoinen innovaatio, moderni kehittämistyön rakenne, jota valtion kannattaisi rahoittaa.

”Tämä halpa innovaatio kerää synergiaedut muustakin kehittämistoiminnasta kuin vain sosiaalialalta. Luomme kumppaneiden kanssa aluekehittämisen innovaatioverkostoa.”

”Raskainta on olla lainsäädännön lieassa pienillä resursseilla. Meille tarjotaan herkästi vaikka minkälaista tehtävää ja samaan aikaan vähennetään perusrahoitusta. Hallinnollisten tehtävien tarjoaminen meille aika-ajoin osoittaa, ettei luonnettamie kehittämisen organisaatioina ole aina täysin ymmärretty.”

”Kunta- ja palvelurakennemuutos on olennaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus-hanke. Siinä osaamiskeskusten kehittämisosaamisella on ky-syntää – kunhan vain tehdyistä työstä saisi korvauksen.”

”Myös kunnista, yrittäjiltä ja muilta kumppaneilta tulee paljon toiveita, mutta ainokainen työntekijä maakunnassa ei millään riitä kaikkeen. Tämän ristiriidan kanssa pitää elää.”

”Juuri millään alalla ei ole ISO:n kaltaista neljän maakunnan yhteistä organisaatiota. Olemme tässäkin urauurtavia. Mitä kaikkea saisimmekaan aikaan, jos valtion rahoitus olisi kaksinkertainen ja maakuntien työntekijöillä työparit – ja silloinkaan ei olisi kyse suurista rahoista.”

Erja Saarinen